

Sygn. akt *I ACa 200/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Krzysztof Józefowicz

Sędziowie: SSA Małgorzata Gulczyńska

SSA Karol Ratajczak (spr.)

Protokolant : protokolant Halszka Mróz

po rozpoznaniu w dniu 8 sierpnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa (...) P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 28 listopada 2016 r. sygn. akt XII C 261/16

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powódki kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w instancji odwoławczej.**

Małgorzata Gulczyńska Krzysztof Józefowicz Karol Ratajczak

UZASADNIENIE

Powódka M. P. w pozwie z dnia 4 lutego 2016 roku wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa - (...) w P. kwoty 500.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu „tytułem odszkodowania i rekompensaty za utratę zdrowia, niemożność wykonywania pracy i niezgodne z przepisami oraz normami prawa warunki, w jakich powódka obywała karę pozbawiania wolności” oraz o obciążenie pozwanego kosztami postępowania.

Pozwany Skarb Państwa - (...) w P., zastępowany przez Prokuratorię (...) wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany kwestionując merytoryczną zasadność powództwa podniósł nadto zarzut przedawnienia żądanego przez powódkę roszczenia.

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2016 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt I) i nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (pkt II).

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i wyprowadzone z tych ustaleń wnioski prawne.

Powódka w pozwie zgłosiła żądanie zapłaty zadośćuczynienia, w związku z warunkami odbywania przez nią kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w K.. Polegało to na szykanowaniu, niewłaściwym traktowaniu, bezpodstawnym karaniu a nadto odbywaniem przez nią kary w niewłaściwych warunkach, co spowodowało u powódki utratę zdrowia.

Powódka przebywała w różnych jednostkach penitencjarnych kilkakrotnie, łącznie przez (...) lat, w tym w Zakładzie (...) w K. w okresie od(...)(...)roku. Zgłoszone przez powódkę roszczenie ma związek z odbywaniem przez nią kary właśnie w Zakładzie Karnym w K..

Sąd stwierdził, że w pierwszej kolejności zbadania wymagał podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia, gdyż w razie jego zasadności, nie ma potrzeby badania merytorycznych podstaw powództwa.

Sąd uznając za zasadny zarzut przedawnienia, przytoczył przepis art. 442¹ § 1 k.c., zgodnie z którym roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem dwudziestu lat do dnia popełnienia przestępstwa (§ 2 art. 442¹ k.c.).

Sąd Okręgowy stwierdził dalej, że powódka wiąże dochodzone przez nią roszczenie z pobytem w Zakładzie Karnym w K., który opuściła(...) roku, zaś powództwo w rozpoznawanej w niniejszej sprawie wniosła ponad siedem lat po tej dacie, a więc po upływie terminu przedawnienia. Powódka wiedziała, kto za jej ewentualną szkodę jest odpowiedzialny i kiedy do krzywdy na jej osobie miało dojść - oczywiście, że w czasie, gdy odbywała karę pozbawienia wolności.

Dlatego, nie badając merytorycznych podstaw pozwu, z uwagi na przedawnienie roszczenia, Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd powołał przepis art. 102 k.p.c., wskazując na trudną sytuację materialną i życiową powódki.

Wyrok apelacją w całości zaskarżyła powódka zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że w ustalonych przez Sąd okolicznościach faktycznych jej roszczenie uległo przedawnieniu. Zdaniem skarżącej, która odwołała się do zdania drugiego art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c., w sprawie winien znaleźć zastosowanie dziesięcioletni termin przedawnienia. Wskazała ona jednocześnie, że zdarzeniem wywołującym szkodę była degradacja jej do podgrupy (...)co miało miejsce w dniu (...)

Jak wynika z uzasadnienia apelacji, według powódki, w sprawie mógłby znaleźć zastosowanie przepis art. 442⁽¹⁾ § 3 k.c., a ten nie przewiduje górnej granicy terminu przedawnienia. Powódka podała także, że jej szkoda polega także na dalszych skutkach jej półrocznego pobytu, w efekcie zakwalifikowania jej do podgrupy (...), w zamkniętej celi, w której powierzchnia wynosiła około 1 m⁽²⁾ na dwie osoby, W wyniku tego doznała uszczerbku na zdrowiu i pogłębiła się u niej zdiagnozowana w (...) choroba (...)

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii (...) kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelację uznać należało za bezzasadną.

Stan faktyczny w sprawie jest w zasadzie niesporny, bowiem powódka nie kwestionuje, że dochodzone w pozwie roszczenie wiąże z odbywaniem przez nią kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w K., który opuściła w (...)

Skarżąca w apelacji jednoznacznie podała, że, że zdarzeniem, z którym wiąże dochodzone roszczenie ukaranie ją zdegradowaniem do podgrupy R1, co miało miejsce 11 marca 2008 roku. Poprzedziło je kilkukrotne ukaranie powódki karami dyscyplinarnymi. Twierdzi jednocześnie, że na skutek tego zdegradowania została zamknięta bardzo małej celi i na skutek tego poniosła uszczerbek na zdrowiu. Polegał on na pogłębieniu stwierdzonej u niej wcześniej choroby afektywnej dwubiegunowej.

Powódka nie podała ani w pozwie, ani w apelacji na czym polegało pogorszenie stanu jej zdrowia, w stosunku do tego stanu, w momencie, gdy rozpoczęła odbywanie kary pozbawiania wolności w Zakładzie - (...) w K.. Z orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z dnia (...) roku (lc. 4) wynika, że niepełnosprawność u powódki istniała już od października (...). Opierając się na twierdzeniach powódki zasadne jest przyjęcie, że jej niepełnosprawność miała związek z chorobą afektywną dwubiegunową, która, według powódki, uległa pogłębieniu na skutek warunków, w których odbywała karę pozbawienia wolności w Zakładzie karnym w K..

Nie ulega wątpliwości, że powódka opuszczając zakład karny znała osobę obowiązującą do naprawienia szkody - był to Skarb Państwa, który na podstawie art. 417 k.c. ponosi odpowiedzialność za niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej.

Powoływany przez powódkę w apelacji artykuł 442¹ § 3 k.c. określa odmienny sposób liczenia początku biegu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych w razie wyrządzenia szkody na osobie czynem niedozwolonym. Oznacza to, że zarówno okres dziesięcioletni przedawnienia z art. 442¹ § 1 zdanie drugie k.c. liczony od dnia zdarzenia wywołującego szkodę, jak i okres dwudziestoletni z art. 442¹ § 2 k.c. liczony od dnia popełnienia przestępstwa nie może skończyć się wcześniej niż z upływem 3 lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (termin a tempore scientiae).

W orzecznictwie początek biegu trzyletniego terminu przedawnienia określonego w art. 442¹ § 1 k.c., a poprzednio w art. 442 § 1 k.c., należy liczyć od dnia powzięcia przez poszkodowanego wiadomości o samym zaistnieniu szkody, a nie o jej rozmiarach i trwałości następstw, jest zgodne z utrwalonym orzecznictwem i podziela je również skład orzekający w niniejszej sprawie (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, zasadę prawną z dnia 11 lutego 1963 r., III PO 6/62, OSNCP 1964, nr 5, poz. 87 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1971 r., I CR 491/71, OSNCP 1972, nr 5, poz. 95, z dnia 18 września 2002 r., III CKN 597/00, z dnia 27 lutego 2008 r., III CSK 261/07). Z uwagi na identyczność zawartych w § 1 i 3 art. 442¹ k.c. sformułowań, należy przyjąć, że pogląd ten znajduje odpowiednie zastosowanie przy wykładni przepisu art. 442¹ § 3 k.c.

Jeżeli zatem po wyjściu z zakładu karnego w listopadzie 2008 roku powódka odczuła istotne pogorszenie stanu swego zdrowia i wiązało to z niewłaściwymi - jej zdaniem - warunkami odbywania kary pozbawiania wolności, to trzeba przyjąć, że wiedziała już o szkodzie oraz osobie obowiązanej do jej naprawienia. Nawet jeżeli na ustalenie stanu swego zdrowia potrzebowała więcej czasu, to niewątpliwie wytoczenie powództwa po upływie ponad siedmiu lat od opuszczenia zakładu karnego, uzasadniało przyjęcie przedawnienia zgłoszonego przez nią roszczenia. Co istotne, powódka sama nie podaje, od kiedy stan jej zdrowia uległ pogorszeniu, kiedy ona o tym powzięła wiedzę, zatem nie podaje kiedy ewentualnie, jej zdaniem miałyby rozpocząć się bieg terminu zgłoszonego przez nią roszczenia.

W sprawie nie mogło znaleźć zastosowania powoływane przez powódkę zdanie drugie art. 442¹ § 1 k.c., według którego termin przedawnienia roszczeń deliktowych nie może być dłuższy niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Jak podkreśla się w judykaturze, przewidziany w art. 442¹ § 1 zdanie drugie k.c. dziesięcioletni termin przedawnienia biegnie - z woli ustawodawcy - nie od chwili dowiedzenia się o szkodzie, lecz od chwili

zdarzenia ją wyrządzającego. Przepis ten zawiera ściśle określenie początku biegu przedawnienia, nie zastrzegając jakiegokolwiek wyjątku czy odstępstwa od tej zasady. Artykuł 442¹ § 1 zdanie drugie k.c. jest tak kategoriyczny i jednoznaczny w swym brzmieniu, iż nie pozwala na odmienną wykładnię (por. wyrok SN z dnia 22 czerwca 1977 r., III PR 64/77, niepubl.).

Skoro doszło do przedawnienia, wobec spóźnionego zgłoszenia powództwa na skutek upływu trzyletniego terminu lat-powódka znała osobę obowiązana do naprawienia szkody oraz wiedziała o szkodzie, to nie może znaleźć zastosowania dłuższy, dziesięcioletni termin przedawnienia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie I orzeczono o oddaleniu apelacji.

W punkcie II na podstawie art. 102 k.p.c. orzeczono o nie obciążeniu powódki kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej. Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w powołanym przepisie, uzasadniający

odstąpienie od reguły wynikającej z przepisu art. 98 k.p.c., znajdującej odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Powódka znajduje się w bardzo trudnej sytuacji materialnej, nie pracuje utrzymuje się z zasiłku stałego z (...), który w(...) roku wnosił 604 złote miesięcznie. Od (...) zaliczona jest do osób niepełnosprawnych, obecnie została zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Jak sama podała, zdiagnozowano u niej chorobę (...) Powódka rozwój choroby i pogorszenie stanu zdrowia wiąże z pobytem w Zakładzie Karnym we W., w szczególności szykanowaniem jej przez funkcjonariuszy i niezasadnym karaniem dyscyplinarnym. Jest subiektywnie przekonana o zasadności swych zarzutów, a także co do tego, że nie doszło do przedawnienia zgłoszonych przez nią roszczeń. Nie ulega wątpliwości, że powódka może mieć problem z obiektywną oceną zasadności swych roszczeń, co w zestawieniu z jej trudną sytuacją życiową uzasadniało zastosowania wobec niej, także w postępowaniu apelacyjnym, przepisu art. 102 k.p.c.

Karol Ratajczak Krzysztof Józefowicz Małgorzata Gulczyńska

--	--	--